

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Nerostné suroviny a jejich těžba



-
-
-
-
-
-
-
-

-
-
-

Potenciál

- geologická stavba + technické možnosti
- horní zákon
 - č. 44/1988 Sb. O ochraně a využití nerostného bohatství
- nerosty (za nerosty se nepovažují např. mineralizované vody, rašelina nebo šterky v korytech)
- nerosty vyhrazené a nevyhrazené
- nerostné bohatství = ložiska vyhrazených nerostů (tzv. „výhradní ložiska“)
- ložisko nevyhrazeného nerostu je součástí pozemku
- dobývací prostor
- chráněné ložiskové území →

-
-
-

Současná pozice těžebního průmyslu:

- **podíl na HDP: 1,4 %**
- odvětví zaměstnává necelých 50 tisíc pracovníků → 1/4 stavu v roce 1990**
- **Těžba rud – závěrečná fáze útlumu – již se netěží**
 - **Těžba uranové rudy – činný poslední důl (jeho uzavření se opakovaně posouvá)**
 - **Těžba uhlí – závěrečná fáze útlumu (činné pouze doly v ostravsko-karvinském revíru, ostatní rekultivace, sanace)**
 - **Těžba stavebních surovin – po výrazném poklesu těžby, od roku 2004 rostoucí trend (2008/2009/2010 – pokles, 2010/2011 růst)**

-
-
-

Legislativní rámec

Zákon o ochraně a využití nerostného bohatství

č. 44/1988 (tzv. horní zákon) – novelizované podoby

Útlumové programy (Usnesení Vlády ČR):

- Prioritně otázka těžby rud a energetických surovin
- Fáze útlumu: 1. omezení státních subvencí (dotací)
 - 2. snížení těžby, pokles zaměstnanosti
 - 3. ukončení těžby
 - 4. zahlazování následků

Privatizace státních podniků

uplatněny všechny privatizační metody:

- malá privatizace (přímé prodeje, dražby)
 - velká privatizace – u velkých těžebních společnostech
 - restituce
- • • • • • • •

-
-
-

Ekonomicko-geografické aspekty

ve srovnání s ostatními státy:

- ČR přistupovala k těžbě nerostných surovin v poválečné historii podobně jako ostatní střeoevropské a východoevropské země → i přes ekonomické ztráty **maximálně využívala tuzemské surovinové zdroje**
- zpoždění v útlumu rudného a uhelného hornictví za západní Evropou se pohybovalo přibližně na úrovni 30 let
- předtransformačním stav: **předimenzovaná** a často i **ekonomicky nerentabilní** těžba + přezaměstnanost odvětví

-
-
-

Změny ve vlastnické struktuře

- snižování podílu státních podílů v těžebních společnostech
- ztráta majority státu v těžbě strategických surovin
- růst podílů nadnárodních společností na těžbě ekonomicky perspektivních surovin (stavební, bentonity, kaolin, cihlářské suroviny) → etapa globalizace
- obvyklý model:



-
-
-

1. vlna privatizace (1992)

PPZ – přímý prodej akcií zahraničnímu investorovi,

PPT – přímý prodej akcií tuzemskému investorovi,

RES – použití akcií pro účely případných restitucí,

*DOČ – dočasné ponechání akcií ve Fondu národního majetku nebo
Privatizačního fondu,*

*TRV – trvalé ponechání akcií ve Fondu národního majetku nebo
Privatizačního fondu,*

OBC – bezúplatný převod akcií na obce,

*ZPR – prodej akcií prostřednictvím akciového zprostředkovatele (např.
banky),*

OST – ostatní způsoby

- ** - společnosti privatizované v 1. i 2. vlně KP*
- *** - u všech akciových společností zařazených do 1. vlny do KP byly
3 % z akcií, které byly předmětem privatizace, blokovány
v Restitučním investičním fondu (RIF)*

-
- 1. Vlna privatizace (1992)

Společnost	Sídlo (okres)	Struktura akcií (v %) **
CEVA Králův Dvůr, a.s. *	Králův Dvůr (BE)	KP 74 , OBC 20, DOČ 3
Cihelny-Dolní Jirčany, a.s.	Dolní Jirčany (PZ)	KP 51 , PPZ 46
České lupkové závody, a.s.	Nové Strašecí (RA)	KP 92 , OBC 5
CALOGRIG Borovany, a.s.	Borovany (CB)	KP 97
Jihočeské cihelny, a.s.	České Budějovice (CB)	KP 91 , DOČ 3, RES 1
Štěrkovny a pískovny Veselí nad Lužnicí, a.s.	Veselí nad Lužnicí (TA)	KP 97
Západokámen Plzeň, a.s.	Plzeň (PM)	KP 87 , ZPR 10
Chlumčanské keramické závody, a.s.	Chlumčany (PJ)	KP 94 , DOČ 3
Západočeské kaolinové a keramické závody, a.s. *	Horní Bříza (PS)	KP 67 , ZPR 30
Severočeské cihelny, a.s. *	Teplice (TP)	KP 95 , DOČ 2
CEVA Prachovice, a.s. *	Prachovice (CR)	KP 65 , PPZ 20, OBC 7, 5 DOČ
MŠLZ, a.s. *	Velké Opatovice (BK)	KP 92 , RES 3, DOČ 2
CVM Mokrý, a.s. *	Mokrý (BO)	DOČ 39, KP 38 , PPZ 20
Cihelny Šlapanice, a.s.	Šlapanice (BO)	KP 63 , PPZ 34
Cihelny Novosedly, a.s. *	Novosedly (BV)	KP 87 , PPZ 10
Moravské naftové doly, a.s.	Hodonín (HO)	KP 62 , DOČ 30, OBC 5
Cement Hranice, a.s. *	Hranice (PR)	KP 59 , DOČ 19, PPZ 14, OBC 5
Cidem Hranice, a.s. *	Hranice (PR)	KP 94 , RES 2, DOČ 1
Slezský průmysl kamene, a.s.	Jeseník (JE)	KP 92 , OBC 5
Teramo Vápenná, a.s.	Vápenná (JE)	KP 70 , PPZ 20, OBC 7

-
-
-

2. vlna privatizace (1993)

- PPZ – přímý prodej akcií zahraničnímu investorovi,*
- PPT – přímý prodej akcií tuzemskému investorovi,*
- RES – použití akcií pro účely případných restitucí,*
- DOČ – dočasné ponechání akcií ve Fondu národního majetku nebo Privatizačního fondu,*
- TRV – trvalé ponechání akcií ve Fondu národního majetku nebo Privatizačního fondu,*
- OBC – bezúplatný převod akcií na obce,*
- ZPR – prodej akcií prostřednictvím akciového zprostředkovatele (např. banky),*
- OST – ostatní způsoby*

-
-
-

2. vlna privatizace (1993)

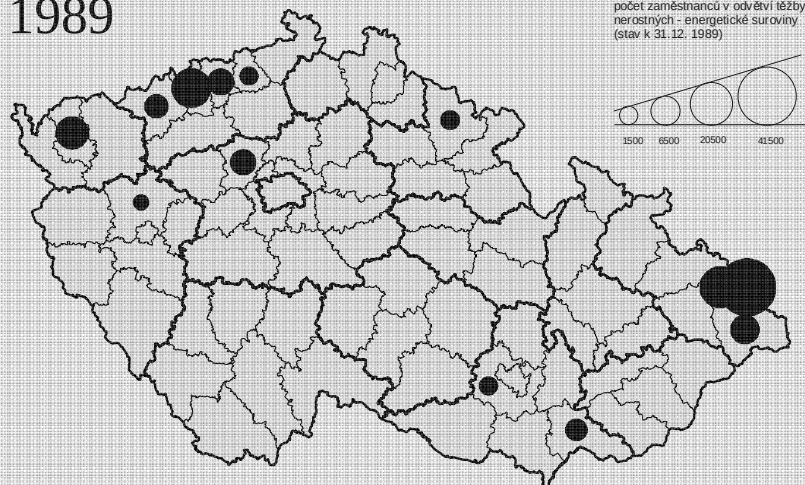
Společnost	Sídlo (okres)	Struktura akcií (v %)
Českomoravské doly, a.s.	Kladno (KL)	KP 43 , DOČ 34, OBC 17, OST 6
Průmysl kamene, a.s.	Příbram (PB)	PPZ 36, DOČ 24, OST 23, KP 17
GRAFIT, a.s.	Netolice (PT)	KP 96 , OST 4
Rašelina, a.s.	Soběslav (TA)	KP 96 , OST 4
Západočeské uhelné doly, a.s.	Zbůch (PS)	KP 44 , DOČ 34, OBC 18, OST 4
Sokolovská uhelná, a.s.	Vřesová (SO)	DOČ 43, KP 40 , OBC 13, OST 13
Severočeské doly, a.s.	Chomutov (CV)	DOČ 46, KP 33 , OBC 17, OST 4
WIMPEY – Severokámen, a.s.	Liberec (LB)	KP 52 , OST 33, PPZ 12, OBC 2, DOČ 1
Kaolin hlubiny, a.s.	Podbořany (LN)	PPZ 51, KP 25 , DOČ 20, OST 4
KERAMOST, a.s.	Most (MO)	KP 96 , OST 4
Mostecká uhelná společnost, a.s.	Most (MO)	KP 40 , TRV 34, OBC 17, OST 7
Českomoravský průmysl kamene	Hradec Králové (HK)	PPT 48, KP 46 , OST 4, OBC 2
Krkonošské vápenky Kunčice, a.s.	Kunčice n.L. (TU)	KP 91 , OBC 5, OST 4
Poštorenské keramické závody, a.s.	Poštorná (BV)	KP 97 , OST 3
Štěrkovny a pískovny Olomouc, a.s.	Olomouc (OC)	KP 75 , ZPR 20, OST 3, OBC 2
OKD, a.s.	Ostrava (OV)	DOČ 52, KP 40 , OBC 4, OST 4

-
-
-
-
-
-
-
-

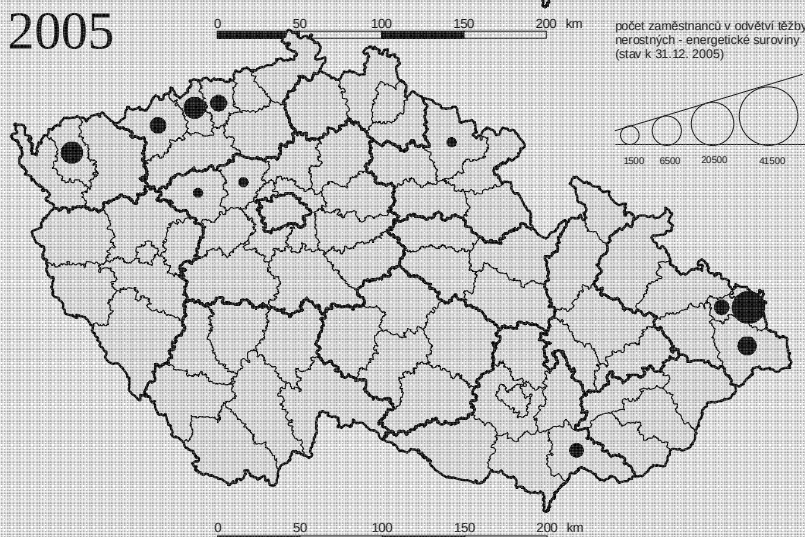
Změny v zaměstnanosti

Energetické suroviny

1989

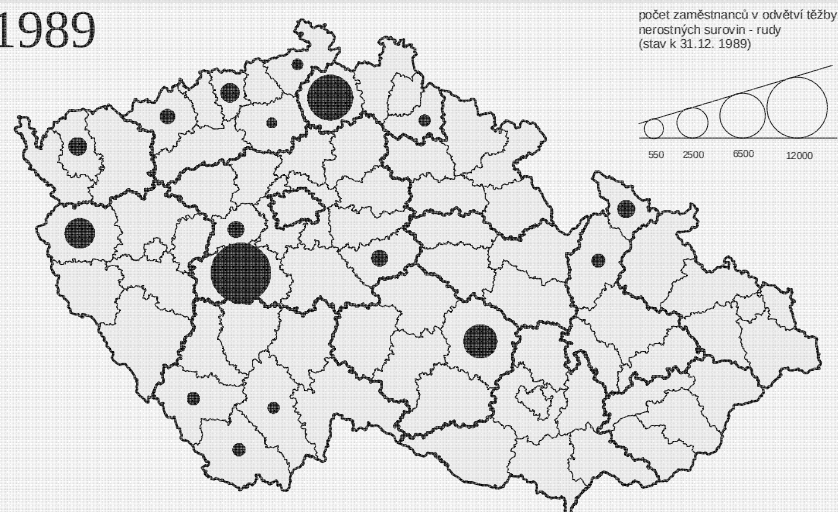


2005

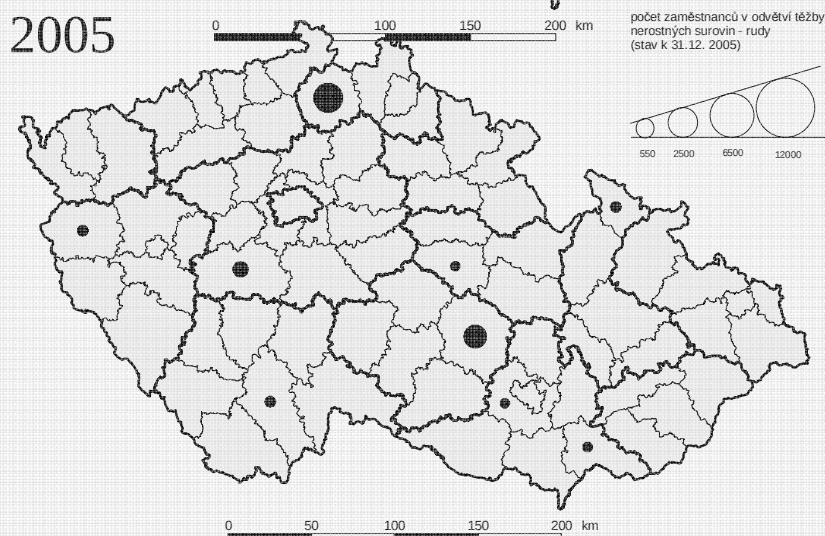


Rudy

1989



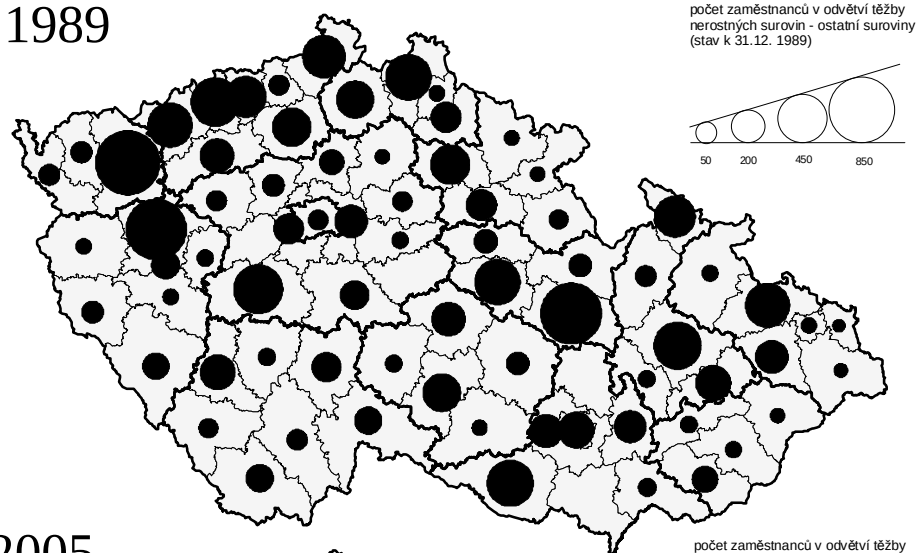
2005



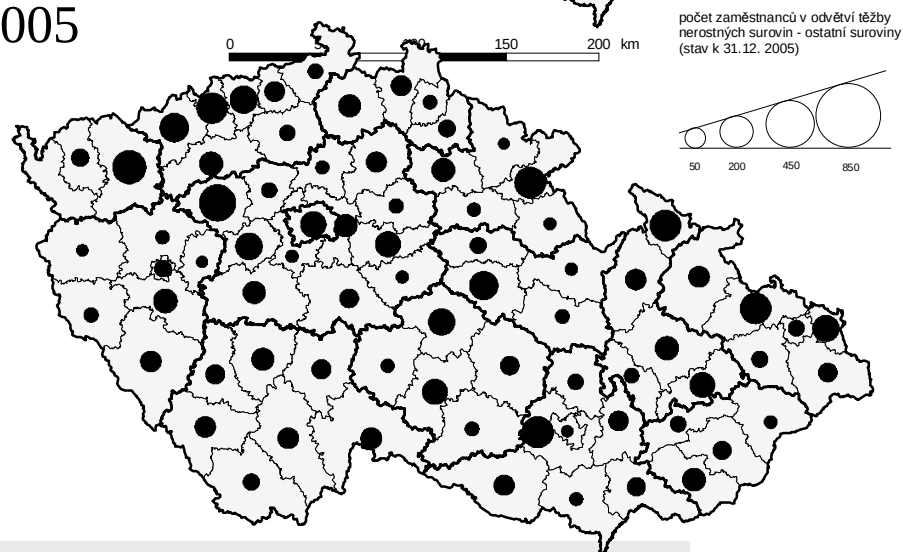
-
-
-

Změny v zaměstnanosti

1989

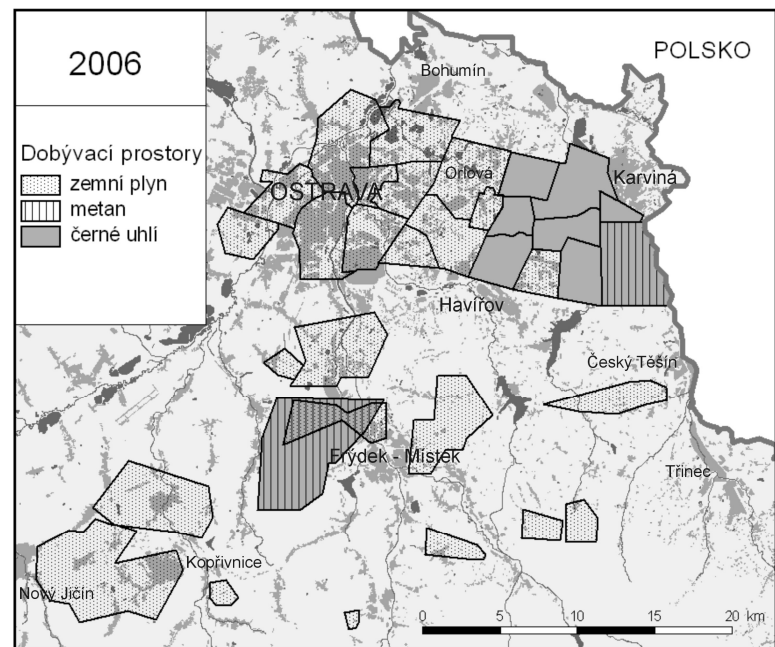
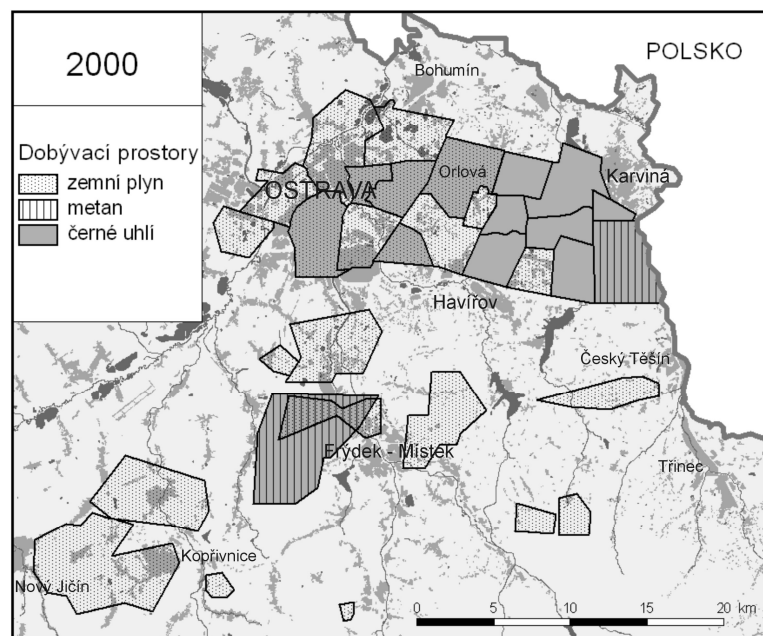
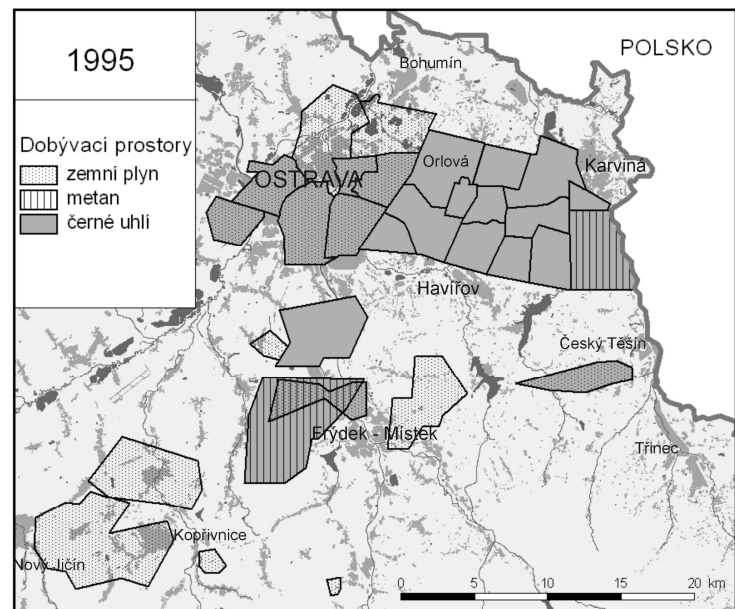
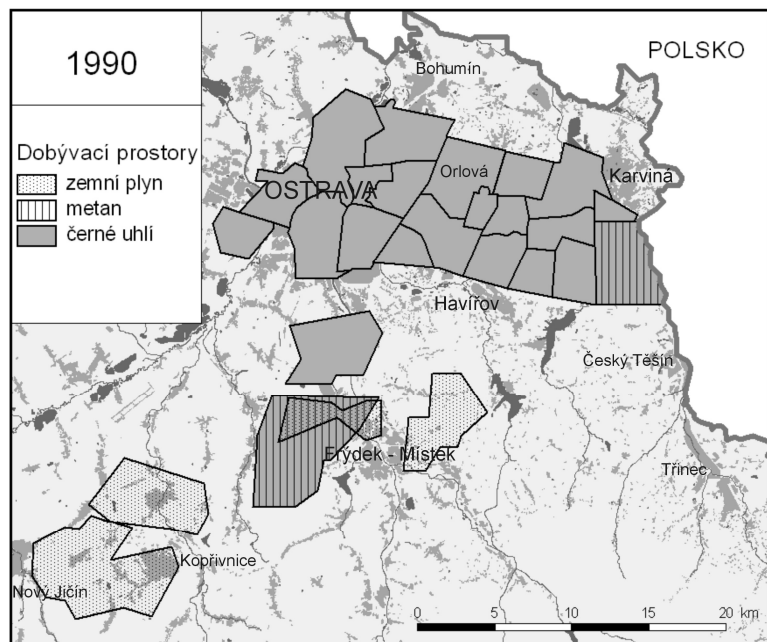


2005



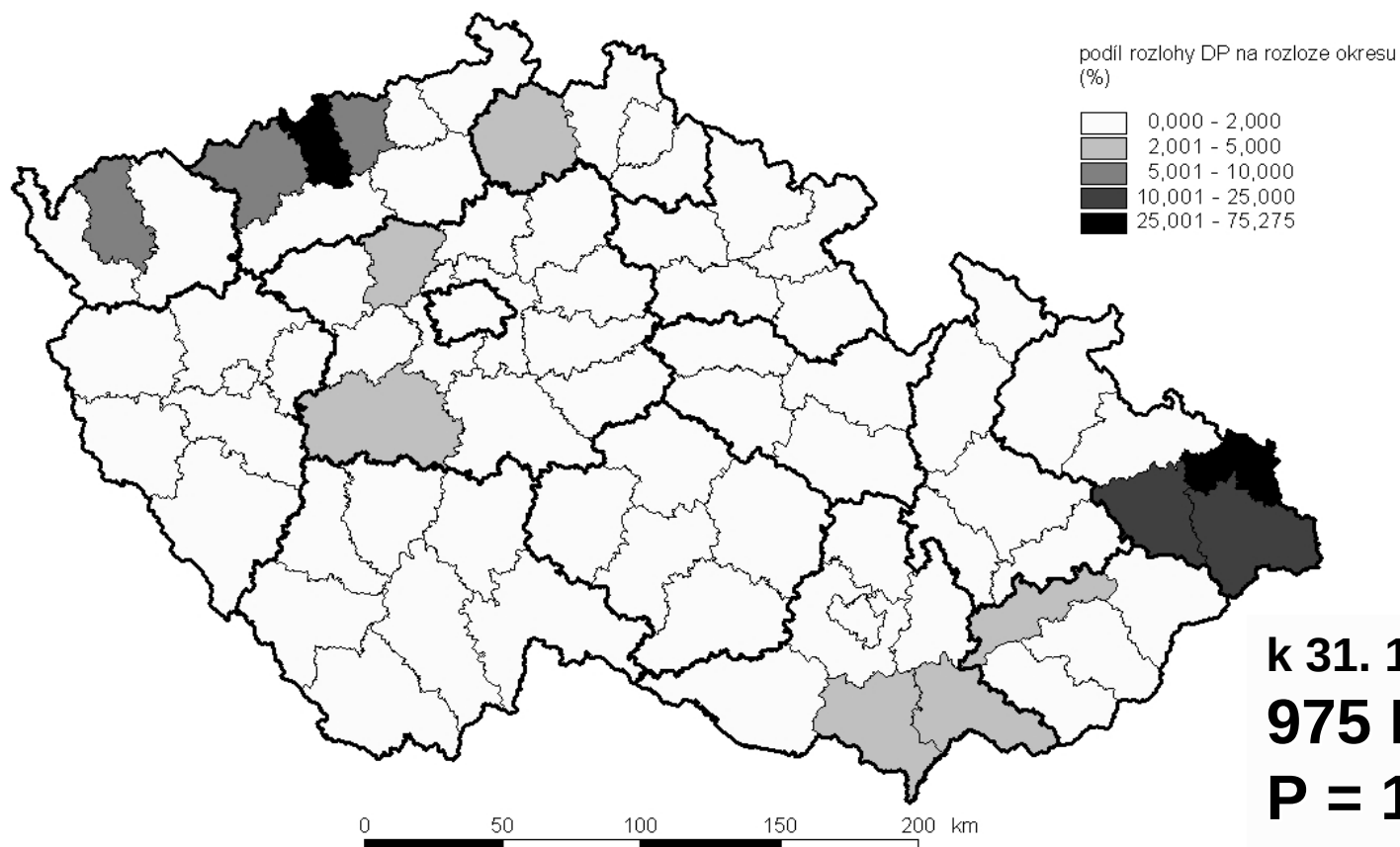
Dobývací prostory v ČR – srovnání 1993 a 2013

nerostná surovina	Počet DP			Celková plocha DP (v km ²)		
	1993	2013	Index (v %) 2013/1993	1993	2013	Index (v %) 2013/1993
černé uhlí	50	15	30,0	858,7	222,1	25,9
hnědé uhlí a lignit	62	30	48,4	531,3	281,5	53,0
ropa a zemní plyn	25	123	492,0	267,8	442,7	165,3
rudý	31	4	12,9	45,3	2,8	6,2
radioaktivní suroviny	21	11	52,4	136,5	65,6	48,1
kaolin	13	34	261,5	9,0	15,2	168,9
stavební kámen	354	369	104,2	23,0	63,5	276,1
písky a štěrkopísky	237	174	73,4	146,0	113,3	77,6
vápence a dolomity	30	48	160,0	19,2	25,9	134,9
cihlářské suroviny	176	81	46,0	37,0	18,4	49,7
ostatní	149	87	58,4	87,8	47,8	54,5
celkem	1 148	975	84,9	2 161,5	1 299,6	60,1



Prostorovém rozmístění DP v ČR

Podíl rozlohy DP na rozloze okresu



k 31. 12. 2013

975 DP

P = 1 300 km²

(2011: 968, 1289 km²)

-
-
-

Chráněné ložiskové území

- zavedeno „horním“ zákonem (1988)
- dobývací prostory existující v den nabytí účinnosti tohoto zákona jsou považovány též za CHLÚ
- zrušením dobývacího prostoru se neruší CHLÚ
- CHLÚ - v zájmu ochrany nerostného bohatství se nesmí zřizovat stavby a zařízení, které nesouvisí s dobýváním výhradního ložiska
- **Povolení těžby: Český báňský úřad**



-
-
-

Dobývací prostory v ČR

- plocha: 1.300 km² (k 31.12.2013) → **1,6 % rozlohy ČR**
- **975** dobývacích prostorů (v roce 2008: 977 DP, 2007: 990 DP, 2011: 968)
- nově stanovené:
 - 2010 – 14 DP: ropa, zemní plyn (Břeclav, Tvrdonice) ŠP (Březce)
 - 2009 - ropa, zemní plyn (Dolní Bojanovice V, VI, Kaolín, ŠP)
 - 2006 – ropa a zemní plyn, kaolín, stavební kámen, štěrkopísky
 - 2005 – ropa a zemní plyn
 - 2004 - ropa a zemní plyn
 - 2003 - kaolín (Hroznětín V. - Karlovy Vary)
 - ropa a zemní plyn (Krumvír - Břeclav)
 - 2002 - vápence (Chotěšov - Litoměřice, Líšeň II.-Brno-město); ŠP,
 - ropa a zemní plyn (Žarošice, Uhřice);.....
- celkem 47 (plocha 10 km²)
- největší: DP Trojanovice (63,2 km²) - stanoven 1989 . . .

-
-
-

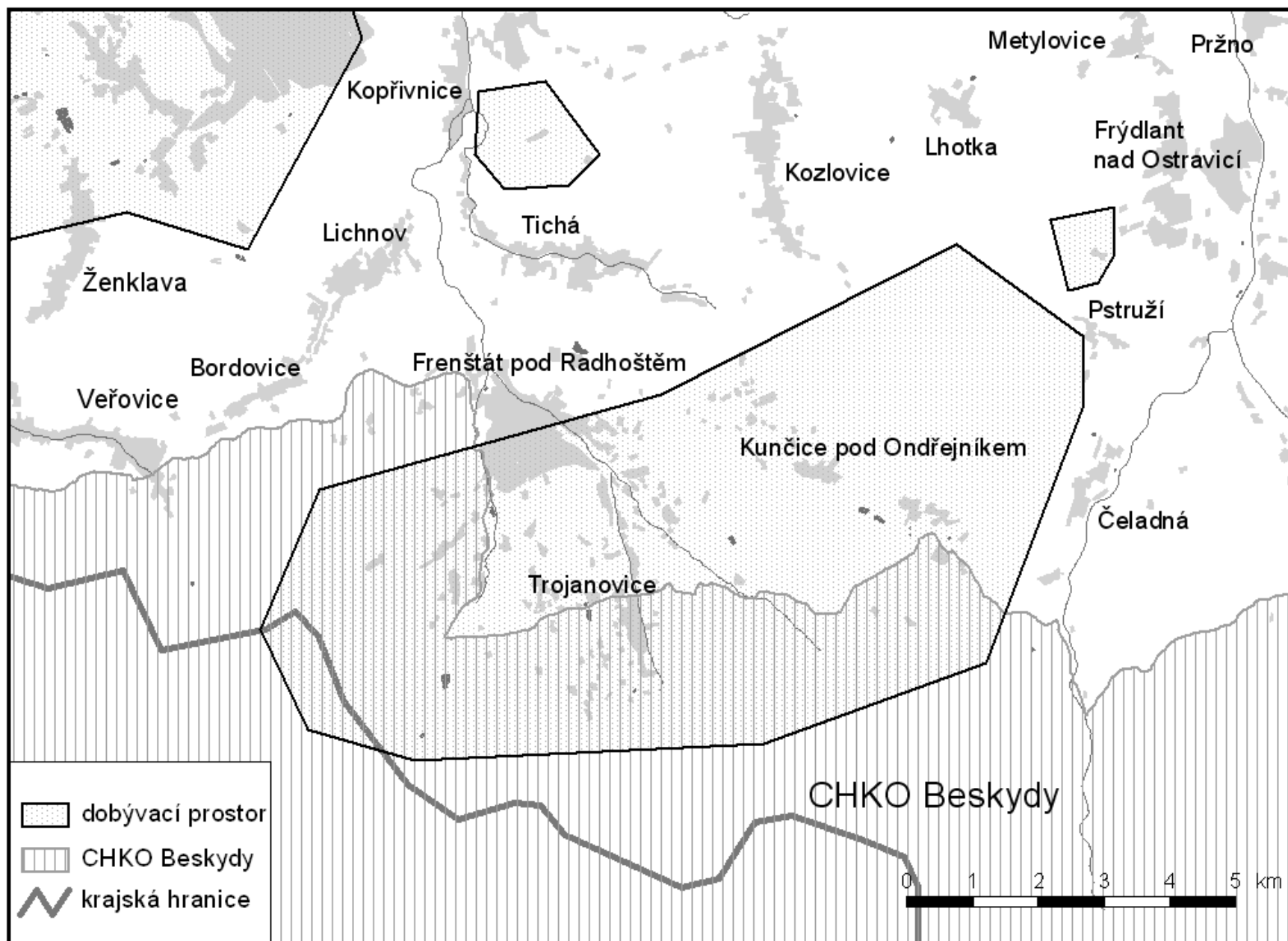
Název				Název			
		Plocha (v km ²)	Surovina			Plocha (v km ²)	Surovina
1.	Trojanovice	63,2	černé uhlí	11.	Paskov (I)	22,8	č. uhlí + zemní plyn
2.	Štramberk II	44,4	PZP	12.	Louky	22,1	č. uhlí + zemní plyn
3.	Tušimice	42,3	hnědé uhlí	13.	Bruzovice	19,9	zemní plyn
4.	Staříč	40,4	č. uhlí + zemní plyn	14.	Hodonín	18,6	lignit
5.	Příbor	27,7	zemní plyn	15.	Ervěnice	18,6	hnědé uhlí
6.	Bílina	26,8	hnědé uhlí	16.	Petřvald IV	18,5	zemní plyn
7.	Hrušky	26,1	ropa + zemní plyn	17.	Kostelany	18,4	ropa + zemní plyn
8.	Přívoz	24,4	černé uhlí	18.	Vítkovice I	18,4	zemní plyn
9.	Přívoz I	24,4	zemní plyn	19.	Heřmanice (I)	18,0	č. uhlí + zemní plyn
10.	Stráž p. Ralskem	24,1	RS	20.	Holešice	17,5	hnědé uhlí

-
-
-

DP Trojanovice



- před rokem 1989 - pozemky se vyvlastnily nebo odkoupily za minimální částky
- Od roku **1945** byla beskydská oblast ověřena 51 vrty
- Zjištěno: dobyvatelné uhelné sloje o průměrné mocnosti 3,6 -5 m se nacházejí až v hloubce 900 -1300 m
- na základě průzkumů byl vymezen DP o rozloze 63 km² , který byl rozdělen do pěti závodů
- Výstavba dolu Frenštát začala v roce **1981** - 2 průzkumné jámy o hloubce cca 1 000 m
- **1989** - rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru a učinilo tak prakticky nejvýznamnější právní krok k těžbě



-
-
-

- **1991** - práce na ložisku pozastaveny a důl zakonzervován
- **1997** - společnost OKD nový podnikatelský záměr těžby černého uhlí
- Tento projekt se "omezuje" na 1 lokalitu z původních 5 (DP Frenštát – Západ, 36,97 km², k. ú. Trojanovice a částečně Frenštát pod Radhoštěm (jižně od města, v tzv. Frenštátské kotlině)
- zahájení těžby by mělo dojít po r. **2005** - ročně by zde OKD chtěly vytěžit okolo 2,2 mil. tun uhlí - životnost dolu plánována na 40 let
- **2004** - zahájení řízení o povolení hornické činnosti
- podle projektu má být vybudováno důlní dílo v hloubce 1 km a v délce rovněž 1 km s profilem 14 m²
- 19. 8. 2004 – povolení hornické činnosti vydal OBÚ v Ostravě



Naše Beskydy



- **2004 – vzniklo občanské sdružení Naše Beskydy**
- „Chceme domy a ne uhlí!“ - důl ve Frenštátě je sice zakonzervovaný, ale stavět se v jeho okolí nesmí
- omezení rekreačních funkcí daného území
- **! Úspěch:** 2006 – MŽP ČR vydalo **nesouhlasné** stanovisko k těžbě plynu, kterou chce zejména v Trojanovicích a Frenštátě provádět společnost DPB Paskov, dceřiná společnost OKD
- Rizika: **poklesy terénu (až 5,8 m)**
- **nevratné změny reliéfu v důsledku hlubinné těžby**
- **zvýšení prašnosti**
- **dopravní zátěž**